

(דף ל"ז ע"א) אַתְּחִיזי גְבוּרְתָא דְחַד שְׁלִיחָא דִּילֵיהּ, יַתִּיר מֵהָא, דְהָוָה יָאוּת לְמַחְזֵי דִּילֵיהּ יַתִּיר.

אָמַר לֵיהּ יָאוּת שְׁאַלְתָּ, וְאַנָּא לָא שְׁמַעְנָא מִיְדֵי בְהָא, וְלָא אִימָא, אֲבָל הָא זְכִינָא לְכָל הָא, וְאַרְחָא אַתְתְּקִין קָמוּ. אַנָּא שְׁמַעְנָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי מְדַבְּרִי שְׁוִקִין דְּטַבְרִיָּה, נִיזִיל גְבִיּהּ. יַתְבוּ, עַד דְּהָוָה נְהִיר יִמְמָא. כַּד סָלִיק נְהוּרָא, קָמוּ וְאַזְלוּ. כַּד מָטוּ גְבִיּהּ. אֲשַׁבְּחוּהוּ, דְהָוָה יַתִּיב, וְסַפְרָא דְאַפְרָתָא בִּידֵיהּ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדוּ מֵאַפְסֵי וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ. בִּיּוֹן דְאָמַר, כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדוּ, לְמַחַ פְּתִיב מֵאַפְסֵי וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ. אֲלָא אוֹלִיפְנָא, דְעַתִּיָּהוּ דְכָל עַמּוּיָּן דְעָלְמָא, דְמַהִּימְנוּתָא דְלַהוֹן הוּא כְּאִין, דְלָא אֲדַבְּקוּ עָלְאִין וְתַתְּאִין, (בְּתַתְּאִין) וְשׁוּיִין לְקַבְּלֵיהוּ מַהִּימְנוּתָא דְשְׁטוּתָא, אֲבָל מֵאַפְסֵי וְתַהוּ נְחָשְׁבוּ לוֹ, כְּהָא עֲלֵעוּלָא, דְסַחְרָא (ס"א דְפְרָחָא) בְּרוּחָא, וּמַתְּגַלְגָּלָא בְּקִיטָא בְּרִיקְנָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (דְנִיאל ד') וְכָל דִּיִּירֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין.

עוּד פְּתַח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת דָּא יִמְיָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֶת דָּא שְׁמָא לָא. אוֹלִיפְנָא, דְסַטָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִמְיָהּ, וּבְרָא יַת שְׁמָיָא, וְסַטָּא שְׁמָא לָא, וּבְרָא יַת אַרְעָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מ"ח) אֶף יְדֵי יְסֻדָּה אֶרֶץ וּיְמִינֵי טַפְחָה שָׁמַיִם קוּרָא אֲנִי אֱלֹהִים יַעֲמְדוּ יַחְדוּ.

מַהוּ יַעֲמְדוּ יַחְדוּ. סְלִקָּא דְעַתְדָּא שְׁמָיָא וְאַרְעָא לָאו חֲכִי, (נ"א מִהַשְׁמַיִם קוּרָא אֲנִי אֱלֹהִים וְהָאָרֶץ לָאו חֲכִי) אֲלָא יִמְיָא וְשְׁמָא לָא דְאִינוּן א"ת וְא"ת, וְהִיאֲדָּא יַעֲמְדוּ יַחְדוּ. בּוֹזָאת הַהִיא, דְשְׁלֵטָא בְּפַלְגוֹת לִילְיָא, דְכְּלִילָא א"ת בּוֹזָאת.

וְתַנְיִנּוּ, פְּתִיב (קהלת א) אֶת הַכּוֹל עֲשֵׂה יָפָה בְּעַתּוֹ. א"ת, הָא דְאַמְרִין. הַכּוֹל, כְּמַח דְאֶתְּ אָמַר, (בראשית כד) וַיְיָ בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל. וְתַאנָּא, דְהִיא כְּתָרָא דְאַתְקָרִי זא"ת, דְכְּלִילָא מַא"ת וְא"ת. וְשְׁלֵטָא בְּפַלְגוֹת לִילְיָא, בְּתַרְוִין סְטְרוֹי, בְּרַחְמֵי וְדִינָא, רַחְמֵי לְיִשְׂרָאֵל, וְדִינָא לְעַמּוּיָּן עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. פְּתַח ר' חֵיָא וְאָמַר, אִי נִיחָא קַמִּיהּ דְמַר, דְנִימָא חַד מְלָה, עַל מַח דְאַתִּינָא כְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיְיָ הַכָּה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּמַהֲאִי דְאָמַר מַר, אֲשַׁתְּמַע דְהָא פְּסוּקָא בְּהַהוּא מְלָה אַתָּא וְאַנָּן אוֹרְחָא אַתְתְּקָנָא קָמוּ, לְמִיתֵי לְמַשְׁאֵל קָמוּ.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים קיג) מִי כִינֵי אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיחֵי לְשִׁבְתָּ וְגו'. מִי כִינֵי אֱלֹהֵינוּ, דְסָלִיק וְאַתְעֵטֵר לְאַתִּישְׁבָּא בְּכְתָרָא עֲלָאָה קְדִישָׁא, נְהִירוּ עַל כָּל בּוֹצִינֵי דְנְהִירוּ כְּתָרִין וְעַטְרִין. הַמְּשַׁפִּילֵי לְרָאוּת, דְנַחֲתִית בְּכְתָרֵי, מִכְּתָרָא לְכְתָרָא, מִנְזָרָא לְנִזְרָא, מִנְהִירוּ לְנְהִירוּ, מִבּוֹצִינָא לְבּוֹצִינָא. לְאַשְׁגָּחָא בְּעָלְאִין וְתַתְּאִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים יד) יְיָ מִשְׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, פְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי מִיבְעֵי לֵיהּ, אוּ פְּחָצוֹת, כְּגוֹנוֹנָא דְאָמַר מִשָּׁה. וְאִי כְּמַח דְאָמַרִי חֲבָרָנָא, דְלָא יִמְרוֹן אֲצִטְגְּנִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְּדָאִי הוּא. הָא קוּשְׁיָא בְּאַתְרֵיהּ קִימָא, בְּתַלְתַּת גּוֹזֵי, דְאִפִּילוּ יִשְׂרָאֵל יִמְרוֹן חֲכִי. חַד, דָּאִי חֲכִי הָוָה לֵיהּ לְמִימַר וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כְּחָצוֹת הַלַּיְלָה. אִמָּאִי קָאמַר, כַּח אָמַר יְיָ וְגו'. כְּמַח דְלָא אַתְתְּקָוִין שְׁעָתָא, דְהָא לָא יַתְפָּסוֹן בְּמִשָּׁה, אֲלָא

בְּפִטְרוֹנָא, בְּגִין דְּאָמַר כּוּה אָמַר יְיָ וְגו'. תְּרִי, דְּהָא מִשָּׁה אָמַר, עַד בְּכוּר הַשְּׂפִיחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִיב, וְלֹא הָוּה חֲכִי, אֲלֵא עַד בְּכוּר הַשְּׂבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוּר. עַל כָּל פְּנִימ אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל נְמִי יִמְרוּן חֲכִי, דְּהָא לֹא אֶתְבְּרִרוּן מְלִי. תְּלַת דְּאִיְהוּ אָמַר מִשְׁמָא דְּפִטְרוֹנָא כְּחֻצוֹת, וּכְתִיב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְיָלָה.

וְעוּדָה, שְׂאֵלְתָא דִּילְכוּן, יְתִיר עַל מְטוּל דְּלֹא יְכִיל בְּעִירָא לְמַסְבֵּל. אָמַאי הָוּה בְּפִלְגוֹת לִילְיָא, וְלֹא בִּמְמָא. וְאָמַאי מִיתוּ כָּל אֵינּוֹן חֲלָשִׁין דְּבִתְר רַחֲמָא. אֲלֵא כְּלָא רָזָא עֲלָאָה הוּא, בֵּין מְחֻצְדֵי חֲקָלָא, וְכְלָא אֶתְבָּשֶׁר (נ"א אֶתְבָּשֶׁר) בְּנִבְיָאָה מְהִימְנָא.

וְנִבְיָאָה חוֹלְקִיָּה דְּמִשָּׁה, דְּעָלִיָּה כְּתִיב (תהלים נה) יְפִיפִית מִבְּנֵי אָדָם הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל כֵּן בְּרַכָּהּ אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אַהֲבַת צְדָק וְתִשְׁבּוּת רָשָׁע עַל כֵּן מִשְׁחָה אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ שְׁמֹן (דף ל"ז ע"ב) שְׁשׁוֹן מִחֲבֵרֶיהָ. יְפִיפִית מִבְּנֵי אָדָם: מִשֵּׁת וְחֻנוּף. הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ: מִנְחָ וּבְנִיּוֹ. עַל כֵּן מִשְׁחָה אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ: מֵאֲבָרְהֶם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׁוֹן: מִיַּעֲקֹב. מִחֲבֵרֶיהָ: מִשְׁאֵר נִבְיָאָה. וְכִי גִבֹר דְּסָלִיק בְּדַרְגִּין עֲלָאִין דְּלֹא סָלִיק בְּר נֶשׁ אַחֲרָא, לֹא יָדַע מַה דְּאָמַר.

אֲלֵא חֲכִי תְנִינּוּ, הַאי כְּתָרָא דְּאֶקְרִי זֵא"ת, אֶתְקַרֵי אֲשֶׁר"ה, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר, (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. אָמַאי. מִשׁוּם כִּי מֵאִישׁ לְקַחְהָ זֹאת. מָאן הוּא אִישׁ. הַהוּא דְּאֶקְרִי זֵה. וְדָא הוּא אִישׁ דְּכָר, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (שמות לב) כִּי זֶה מִשָּׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְאֶקְרִי אִישׁ זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת, אֶתְנַסִּיבַת מְזֵה דְּאֶקְרִי זָכָר.

וּבְגִין דָּא, אִיְהִי תְמַר דְּכָר וְנִקְבָּא, דְּלֹא סָלִיק דָּא בְּלֵא דָּא. תְּמַר: כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר, (שיר השירים ג) כְּתִמְרוֹת עֵשֶׂן. מַה עֵשֶׂן, סָלִיק חֲנוּר וְאוּכָם, אוּף הָכָא, כְּלֵא כָלִיל כּוּה בְּפִלְגוֹת לִילְיָא, לְמַעַבְד נִימוּסוֹי בְּחַד שְׁעֵתָא, חֲנוּר לְיִשְׂרָאֵל, וְאוּכָם לְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת.

וְעוּד דְּהַאי לִילְיָא לֹא אֶתְפְּלַג, לֹא עֲבִיד נִימוּסוֹי. מְנָא לָן. מֵאֲבָרְהֶם. דְּכְתִיב, (בראשית יד) וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה, דְּאֶתְפְּלַג לְמַעַבְד נִימוּסוֹי. אוּף הָכָא מִשָּׁה אָמַר כְּחֻצוֹת (מְהוּ כְּחֻצוֹת כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (מלכים ב' ג) כְּעֻלוֹת הַמִּנְחָה (איוב ה) כְּעֻלוֹת גְּדִישׁ אוּף הָכָא כְּחֻצוֹת) כְּמַפְלָג. דְּמִשָּׁה יָדַע דְּלֹא יַעֲבִיד נִימוּסוֹי, עַד דְּאֶתְפְּלַג.

וְחֲכִי הָוּה, דְּלֹא עֲבִיד לִילְיָא נִימוּסוֹי, עַד דְּאֶתְפְּלַג, בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, עֲבִיד נִימוּסוֹי, הָדָא הוּא דְּכְתִיב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְיָלָה. מֵאִי בְּחֻצֵי. בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, בְּזִמְנָא דְּאִיְהִי שְׁלֵטָא, וְאֶשְׁתַּכַּח הַאי זֹאת, לְמַעַבְד נִימוּסוֹי תְּדִירָא, וְכָל נִימוּסָא דְּאֶתְעִבִיד בְּלִילְיָא, בְּפִלְגוֹתָא בְּתַרְאָה אֶתְעִבִיד.

וַיְיָ הִפָּה כָּל בְּכוּר, וַיְיָ: הוּא וּבֵית דִּינּוּ, וַיְיָ: הוּא וְנִימוּסוֹי. הִפָּה כָּל בְּכוּר הִפָּה, מִשָּׁה לֹא אָמַר אֲלֵא וּמַת וְגו', מְהוּ הִפָּה. אֲלֵא, דְּאֶתְעַר כּוּה, כְּמָה דְּאֶגְזִים מִשָּׁה, דְּכְתִיב וְהִנֵּה לֹא שְׁמַעְתָּ עַד כּוּה.

וְתִאנָא, פְּרַעַה חֲפִים הָוּה מִכָּל חֲרָשׁוֹי, וְאֶסְתַּכַּל בְּהַאי זֹאת, דְּיַעֲבִיד בֵּיה דִּינָא, וְזִמִּין לְחֲרַבָּא אֲרַעִיָּה, כְּמָה דְּאָמַר מִשָּׁה, בְּזֹאת תִּדַּע כִּי אֲנִי יְיָ. וּבְאִיְהוּ מַה כְּתִיב, וַיִּפֶן פְּרַעַה. מְהוּ וַיִּפֶן. דְּאֶפְנִי

לְבִיָּה מֵהִרְהוּרָא דָּא. כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (במדבר יב) וַיִּכֶן אַחֲרָיו. וַיָּבֹא אֶל פִּיתוֹ וְלֹא נָשָׂת לְבֹו גַם לְזֹאת. גַּם לְרַבּוֹת הָאֵי דְזַמְיָנָא לְחֶרְבָּא אֲרַעִיָּה, וְלֹא שְׂוֵי לְבִיָּה לְקַבְּלִיָּה דְזֹא"ת.

כָּל בְּכוֹר, אֲפִילוּ דְרַגְיָן עֲלָאִין וְתַתָּאִין, אֲתַבְּרוּ מִשְׁוֹלְטֵינְהוֹן, (ס"א מִשְׁלֹשְׁוֹלְיָהוֹן) כָּל אֵינּוֹן דְּשִׁלְטִין בְּחֻכְמָתָא דְלָהוֹן, דְּכַתִּיב, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְכֵלְהוּ דְרַגְיָן, עֲלָאִין וְתַתָּאִין, דְּאֲתַבְּרוּ מִשְׁוֹלְטֵינְהוֹן, (ס"א מִשְׁלֹשְׁוֹלְיָהוֹן) כְּלָהוּ בְּפִסּוּקָא אֲתַחְזוֹן, (ס"א אֲתַרְמִיזוֹן) דְּכַתִּיב מִבְּכוֹר פְּרַעֲהָ הַיּוֹשֵׁב עַל פֶּסֶאֵו עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה, הָא כְּלָהוּ אֲתַחְזוֹן בְּפִסּוּקָא.

סְתָמָא דְמַלְאָה, מִבְּכוֹר פְּרַעֲהָ הַיּוֹשֵׁב עַל פֶּסֶאֵו, כְּתָרָא תַתָּאָה דְקוֹזְמִיטָא דְמַלְכוּתָא (נ"א מִמְלְכוּתָא) דְלְעִילָא. עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה, כְּתָרָא שְׁמַאֲלָא, תַתָּאָה מִינְהָ, דְקוֹזְמִיטָא מִכְּתַר אֲרַבַּע (נ"א מִכְּתַרָה אַחַר) רַחֲיִין, אֲרַבַּע מִשִּׁירְיָין. (מִשְׁמַע) מִשּׁוֹם דְּכַתִּיב אַחַר הַרְחִים, (וְלֹא מִן הַרְחִים) וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה, תַתָּאִין מִתַּתָּאִין, נִוְקָבָא מִנּוּקְבָתָא, דְּאֲשַׁתְּכַחוּ בְּאֲתָנִי בְּבַעֲרֵי וְחֻמְרֵי, בְּרַבְרָבִי בְּזוּטְרֵי, וּמְקַבְּלִין מִנְהוֹן גּוּבְרִין וְנִוְקְבִין. עַד בְּכוֹר הַשְּׂבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר, אֵינּוֹן דִּנְפָקִין מִשְׁפָּחָה. דִּי כְהוֹן עַבְדִּין לְאַסִּירֵי, דִּישְׁתַּעְבְּדוֹן בְּהוֹן לְעַלְמִין, וְלֹא יִפְקוֹן לְחִירוֹ.

וּבְרוּחְצֻנּוֹתָא דְאֵלִין דְרַגְיָן, סְרִיבוּ מִצְרָאֵי, דִּי כְהוֹן עַבְדוּ קִשְׂרָא לְיִשְׂרָאֵל, דְלֹא יִפְקוֹן מִן עַבְדוּתְהוֹן לְעַלְמִין. וּבְהָאֵי אֲתַחְזִי גְבוּרְתָא וְשִׁלְטֵנּוֹתָא דְקוֹדְשָׁא בְרִידָה הוּא, וְדַכְרָנָא דָּא לֹא יִשְׁתַּצִּי מִיִּשְׂרָאֵל לְדָרִי